

Alþingi
Erindi nr. P 136/966
komudagur 27.2.2009

Nefndasvið Alþingis
Efnahags- og skattanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 27. febrúar 2009

Efni: Umsögn BSRB um frumvarp til laga um afnám laga nr. 141/2003, um eftirlaun forseta Íslands, ráðherra, alþingismanna og hæstaréttardómara, með síðari breytingum, og breyting á lögum nr. 1/1997, um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, með síðari breytingum. Þskj. 543 – 313. mál

BSRB fagnar framlagningu þessa frumvarps og styður eindregið að það verði að lögum. Bandalagið telur að þá fyrst verði komið á sambærilegum lífeyrisréttindum hjá þeim aðilum sem frumvarpið tekur til og hjá starfsmönnum ríkisins sem greiða í A-deild LSR.

Frá upphafi hefur BSRB mótmælt þeim forréttindum sem lög nr. 141/2003 fela í sér fyrir nefnda aðila. Bandalagið mótmælti einnig nýjum lögum nr. 169/2008 um sama efni sem að óbreyttu eiga að taka gildi 1. júlí nk. Með þeim er einungis dregið úr sérréttindum nefndra aðila en þau ekki að fullu afnumin, eins og ráð er fyrir gert í fyrirbyggjandi frumvarpi.

Fyrir hönd BSRB

Helga Jónsdóttir
Helga Jónsdóttir,
framkvæmdastjóri

Fylgiskjal:

Útdráttur úr grein.

Einar Árnason: „Ekki sambærileg réttindi.“ *SFR-blaðið* 51 (2009), 1. tbl., 6-7.

Um lög nr. 169/2008 og A-deild LSR.

Lög nr. 169 árið 2008 um eftirlaun forseta Íslands, ráðherra, alþingismanna og hæstaréttardómara (réttindaávinnsla o.fl.) voru samþykkt í lok desember. Lögin runnu hratt í gegnum þingið rétt eins og lögin umdeildu frá 2003 en eiga ekki að taka gildi fyrr en 1. júlí 2009.

Gefið hefur verið í skyn af sumum þingmönnum og ráðherrum að þegar nýju lögin taki gildi búi þeir við sambærileg réttindi og opinberir starfsmenn sem eru í A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins(LSR). Sá málflutningur er mjög villandi.

Lögin frá desember 2008 fela í sér að eftirlaunaréttindi ráðherra og alþingismanna verða, þegar þau taka gildi, áfram mun meiri en starfsmanna ríkisins sem greiða í A-deild LSR. Þar munar sérstaklega á snemmtöku lífeyris, makalífeyri og réttindaávinnslu. Að auki hlýtur að vekja athygli að breytingin samkvæmt lögunum á aðeins við um þá alþingismenn sem fyrst komu á þing árið 2004 eða síðar. Hinir, sem urðu þingmenn fyrir þann tíma, geta valið sér lífeyrisréttindi samkvæmt eldri lögum frá 1965. Þeir geta safnað réttindum næstu ár og e.t.v. áratugi miðað við eldri lögin, að undanskildu því að laun frá ríkinu dragast frá lífeyrisgreiðslum til þeirra. Þingmenn og ráðherrar sem þannig er ástatt um geta þannig ákveðið hvorum lögunum lífeyrisréttindi þeirra lúta um leið og þeir hefja töku lífeyris.

Látið hefur verið að því liggja, bæði í athugasemdum við greinar frumvarpsins í desember síðastliðnum, og í ræðum ýmissa þingmanna og ráðherra, að réttindaávinnsla þeirra verði í hlutfallslegu samræmi við réttindaávinnslu sjóðfélaga í A-deild LSR. Þannig sagði í athugasemdum við 3. og 6. grein frumvarpsins:

„Með 3. og 6. gr. frumvarpsins er lagt til að réttindaávinnsla alþingismanna og ráðherra verði 2,375% fyrir hvert ár þingsetu eða eftir atvikum í embætti og samsvarandi fyrir hluta úr ári. Er þannig gert ráð fyrir að eftirlaunahlutfall þessara aðila verði lægra en samkvæmt núgildandi lögum.

Verði frumvarpið að lögum verður réttindaávinnsla alþingismanna og ráðherra í hlutfallslegu samræmi við réttindaávinnslu sjóðfélaga í A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins að teknu tilliti til hærri iðgjalda.“

Þetta er mjög villandi. Það er rétt út af fyrir sig að 5/4 af 1,9% gefur 2,375%. Það kemur málinu í reynd ekki við varðandi samanburðinn því önnur réttindi þingmanna eru mun meiri en hjá almennum ríkisstarfsmönnum.

Ef um sambærileg réttindi væri að ræða fyrir þingmenn og ráðherra annars vegar og ríkisstarfsmanna A-deild hins vegar, eins og gefið hefur verið í skyn, þyrfti mótframlag vegna þingmanna frá ríki að sjálfsögðu líka að hækka samsvarandi til að standa undir aukinni réttindaávinnslu. Þannig þyrfti mótframlag ríkisins líka að hækka um 5/4 af framlaginu í A-deild, þ.e. 5/4 af 11,5% eða í 14,375%. Þá yrði mótframlagið sem ríkið þyrfti að standa undir 25% hærra fyrir ráðherra og þingmenn en fyrir sjóðfélaga í A-deild.

Það sem skiptir ekki síður máli er að þarna er alls ekki um sambærileg réttindi að ræða. Mótframlag ríkisins þarf í raun að vera mikið hærra en hér greinir. Réttindin sem þingmenn og ráðherrar hafa umfram ríkisstarfsmenn í A-deild eru veruleg og því á þessi samanburður ekki við - kostnaðurinn og réttindi þingmanna fyrir hvert réttindaprósent er mun meiri. Samanburður sem nefndur er um 1,9% og 2,375% ávinnslu og 4% og 5% iðgjald er því ósanngjarn og villandi.

Enn meiri forréttindi

Makalífeyrir í A-deild LSR er greiddur til maka sjóðfélaga og fær makinn helming af áunnum rétti sjóðfélaga. Makalífeyrir er greiddur í þrjú ár að fullu en síðan helmingast hann næstu tvö ár. Eftir það fellur rétturinn niður nema viðkomandi eigi börn undir 22 ára aldri. Hjá alþingismönnum er hins vegar greiddur makalífeyrir frá því að réttur myndast og til æviloka maka. Hann fellur því ekki niður eins og á við um A-deildina. Þarna er því verulegur munur á réttindum.

Sjóðfélagar í A-deild geta flýtt töku lífeyris. Kjósi sjóðfélagi að hefja töku lífeyris fyrir 65 ára aldur skerðist áuninn lífeyrir um 6% fyrir hvert ár fram að 65 ára aldri. Þessi skerðing vegna snemmtökunnar varir út ævina hjá almennum sjóðfélaga. Kjósi þingmaður eða ráðherra hins vegar að taka lífeyri fyrir 65 ára aldur skerðist lífeyririnn á meðan hann er í öðru starfi hjá ríkinu, en skerðingin fellur hins vegar niður þegar þeim störfum sleppir. Eftir það heldur þingmaðurinn/ráðherrann fullum réttindum eins og hann hafi ekki flýtt töku lífeyris. Þarna er líka verulegur réttindamunur.

Breyting fyrir minni hluta þingmanna

Lögin frá desember 2008, sem taka eiga gildi í júlí á þessu ári, munu að öllum líkindum ekki gilda nema fyrir minnihluta þingmanna. Flestir þingmenn geta valið að áðurgildandi lög frá 1965 ættu við um lífeyrisréttindi þeirra. Þau lög fela í sér lífeyrisrétt sem er mun meiri en hjá starfsmönnum ríkisins almennt. Í þeim eru ríkulegri réttindi en í lögunum sem samþykkt voru í desember 2008. Til dæmis er réttindaávinnsla ráðherra 6% á ári í lögunum frá 1965. Makalífeyrir er þar líka meiri, einkum á það við um skammvinna þingmennsku, því við hálfan makalífeyri eins og í nýju lögunum bætist 20% álag á þingfararkaup.

Meirihluti núverandi þingmanna var kominn á þing fyrir lagabreytinguna í desember árið 2003. Lögin frá desember 2008 eiga því aðeins við um þingmenn sem tóku sæti á þingi í fyrsta sinn eftir 1. janúar 2004. Það þýðir að við töku lífeyris gætu þingmenn með lengri þingsetu valið að eldri lög frá 1965 giltu um þá og þeirra réttindaávinnslu framvegis, meðan þeir sitja á þingi. Áhrif laganna frá desember 2008 eru því mun minni en ætla mætti. Þau taka að því er virðist aðeins til minnihluta þingmanna, það er um 23 af 63

þingmönnum, eftir því sem næst verður komist. Hinir, um 40 að tölu, geta valið að eldri löggin gildi um þeirra sérrettindi.

Það er því verulega ofsagt að lífeyrisréttur þingmanna sé orðinn sambærilegur við réttindi ríkisstarfsmanna í A-deild LSR eftir að löggin frá desember 2008 taka gildi í júlí 2009 - að óbreyttu. Hér eru á ferð sérreglur á sem gilda myndu um ráðherra, alþingismenn o.fl. þar sem kostnaður við umsýslu lífeyrissjóðsins er mikill vegna þess hversu kerfið er flókið.